

# Tervise infosüsteemi põhimääruse muutmise eelnõu seletuskiri

## 1. Sissejuhatus

### 1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 1. detsembri 2016. a määrust nr 138 „Tervise infosüsteemi põhimäärus“, mis on kehtestatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 59<sup>1</sup> lõike 3 alusel.

Eelnõuga muudetakse ja laiendatakse Kaitseressursside Ameti ja Kaitseväe andmeandja rolli. Sätte uue sõnastusega määratletakse ühelt poolt selgemalt, milliseid andmeid Kaitseressursside Amet ja Kaitsevägi seoses kaitseväekohustuslase või kaitseväekohustust võtta sooviva isiku terviseseisundi hindamisega tervise infosüsteemi edastavad - senise diagnoosi ja terviseandmete asemel viidatakse konkreetsetele tervisedokumentidele. Edaspidi luuakse arstile võimalus edastada tervise infosüsteemi ka uuringute, protseduuride, analüüside ja e-konsultatsiooni saatekirjade andmed. Kehtiva korra järgi suunab arst vajadusel isiku teise tervishoiuteenuse osutaja juurde arstlikuks läbivaatuseks või terviseuuringu tegemiseks. Suunamiseks vormistatakse praegu praktikas vastavad dokumendid paber kandjal. Muudatus tagab terviseinfo liikumise ühtsetel alustel ja võimaldab isikul kasutada digisaatekirja puhul ka digiregistratuuri võimalusi.

### 1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi arendusosakonna nõunikud Raili Sillart ([raili.sillart@sm.ee](mailto:raili.sillart@sm.ee)) ja Liis Köster ([liis.koster@sm.ee](mailto:liis.koster@sm.ee)).

Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna andmekaitseõiguse juht Nele Nisu ([nele.nisu@sm.ee](mailto:nele.nisu@sm.ee)). Eelnõu ja seletuskirja ettevalmistamisse on kaasatud Kaitseministeerium, Kaitseressursside Amet ning Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus.

Eelnõu on keeleteimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteimetaja Virge Tammaru ([virge.tammaru@fin.ee](mailto:virge.tammaru@fin.ee)).

### 1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 1. detsembri 2016. a määruse nr 138 redaktsiooni RT I, 13.07.2024, 8.

Eelnõu on seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse ülemäärase tähenduses ning selle kohta on koostatud täpsem mõjuanalüüs käesoleva eelnõu seletuskirja 4. punktis.

## 2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Muudetakse Vabariigi Valitsuse 1. detsembri 2016. a määrust nr 138 „Tervise infosüsteemi põhimäärus“ (edaspidi määrus).

**Eelnõu punktiga 1** sõnastatakse ümber määruse § 6 lõige 7, et luua suurem õiguselgus Kaitseressursside Ameti ja Kaitseväe poolt tervise infosüsteemi edastatavate andmete kohta. Praeguses sõnastuses on nimetatud diagnoosid ja terviseseisundit kirjeldavad andmed, mis on tegelikult osa ambulatoorse epikriisi andmekoosseisust ja mida Kaitseressursside Ameti ja Kaitseväe arst juba täna tervise infosüsteemi edastavad. Uue sõnastuse kohaselt edastatakse ambulatoorne epikriis. Edaspidi edastatakse tervise infosüsteemi ka terviseseisundi hindamise käigus koostatud uuringu, protseduuri, analüüsi ning ambulatoorse teenuse, sealhulgas e-konsultatsiooni saatekirja andmed. Kõik eelnevalt nimetatud andmekoosseisud on määratletud

sotsiaalministri määruses nr 53 „Tervise infosüsteemi andmekoosseisud ja nende esitamise tingimused“. Ambulatoorse epikriisi andmekoosseis on toodud määruse lisas 1, uuringu, protseduuri ja analüüsi saatekirja andmekoosseis lisas 3 ning ambulatoorse teenuse, sealhulgas e-konsultatsiooni saatekirja andmekoosseis lisas 19. Seega kajastab uus sätte sõnastus paremini tervise infosüsteemi edastatavaid andmekoosseise.

Elektronilise edastamise võimalus lihtsustab oluliselt teabevahetust Kaitseressursside Ameti arsti ja teiste tervishoiuteenuse osutajate vahel, vähendab paberdokumentidega seotud probleeme. Kaitseväekohustuslase ja kaitseväekohustust võtta sooviva isiku terviseseisundit hindav arst saab võimaluse vormistada saatekirja digitaalselt ja edastada andmed tervise infosüsteemi.

Kaitseväeteenistuse seaduse § 26<sup>1</sup> lõike 3 alusel kehtestatud kaitseministri määruse „Kaitseväeteenistuskohustuslase ja tegevväelase teenistusülesande täitmiseks ettenähtud tervisenõuded“ alusel nähakse ette nõuded arstlikuks läbivaatuseks ja terviseuuringuteks. Määruse § 7 lõige 3 sätestab, et kaitseväekohustuslase ja kaitseväekohustust võtta sooviva isiku terviseseisundit hindav arst suunab vajadusel isiku edasi teise tervishoiuteenuse osutaja juurde arstlikuks läbivaatuseks või terviseuuringu tegemiseks. Edasi suunamise põhjuseks võivad olla terviseseisundi hindamisel oleva isiku kohta ebapiisavad või puuduolevad terviseandmed tervise infosüsteemis või muud tervisenõuetele vastavuse täpsustamisega seotud asjaolud. Tehnilise lahenduse puudumise tõttu koostatakse täna saatekiri paberkandjal. Teenusele registreerimisel peab tervishoiuteenuse osutaja töötaja paberkandjal oleva teabe käsitsi oma elektroonilisse infosüsteemi sisestama. Pabersaatekirjade alusel suunamine tekitab kõigile osapooltele suurema halduskoormuse. Samuti ei võimalda see hallata terviseandmeid tervikuna ühes kohas.

Lisaks ei võimalda pabersaatekiri broneerida aega üleriigilises digiregistratuuris. Digiregistratuuri kasutamine annaks isikule võimaluse sobivat vastuvõtuaega iseseisvalt leida, ilma vajaduseta pöörduda teenuseosutaja registratuuri. See lihtsustaks inimese jaoks täiendavatele terviseuuringutele vastuvõtuaaja leidmist.

Seega on muudatus positiivne kahel põhjusel:

- 1) väheneb osalejate administreerimiskoormus ning paberdokumentide kaotsi mineku oht,
- 2) suureneb võimalus terviseinfo töötlemiseks ühtsetel alustel.

**Eelnõu punktiga 2** sätestatakse rakendussäte, mille kohaselt kohaldatakse eelnõu paragrahvi 6 lõike 7 muudatust saatekirja andmete edastamisel selle tehnilise lahenduse valmimisel. Üleminekusäte võimaldab rakendada lahendust esimesel võimalusel, kuid kasutusele tuleks see võtta hiljemalt 1. veebruarist 2025. a.

### **3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele**

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

### **4. Määruse mõjud**

Aastas vajab terviseuuringuid ligikaudu 3800-4000 tulevast ajateenijat. Suurema osa tervisekontrolli läbivatest isikutest moodustatavadki kaitseväe- või asendusteenistusse asujad. Aastas tellitakse sihtrühmale – umbes 4000 isikule – kokku ligikaudu 40 000 eriarsti konsultatsiooni, analüüsi, protseduuri või uuringut. Lisaks suunatakse neid vajadusel täiendavate terviseuuringute raames eriarstide konsultatsioonidele, analüüsidele, uuringutele või protseduuridele. Täiendavatele teenustele suunamine toimub aastas kokku ligikaudu 450–600 korda. Kõik need teenused rahastatakse Kaitseressursside Ameti eelarvest.

Muudatusel on positiivne mõju kaitseväekohustuslase ja kaitseväekohustust võtta sooviva isiku terviseseisundit hindavate arstide töökorraldusele. Nimetatud arste on kokku 55. Muudatuse jõustumisel koostab kaitseväekohustuslase ja kaitseväekohustust võtta sooviva isiku terviseseisundit hindav arst elektroonise saatekirja ja edastab selle tervise infosüsteemi. Digisaatekirja kasutusele võtmisega vähenevad Kaitseressursside Ameti tegevuskulud läbi arsti

aja kokkuhoiu ja paberikulu vähenemise. Muudatusega ei kaasne arstidele kohanemiskursusi, sest kaitseväekohustuslaste registri arsti töölauda tehniliste arenduste käigus arvestatakse digisaatekirjaga seotud kasutusmugavusi.

Edastatavate andmete selgem seostamine konkreetsete andmekoosseisudega, tagab digitaalse andmevahetuse kooskõla õigusaktidega, suurendades õigusselgust. Selle tulemusena muutub andmete haldamine lihtsamaks, kiiremaks ja usaldusväärsemaks, mis parandab tervishoiuprotsesside efektiivsust.

Muudatus avaldab positiivset mõju Kaitseressursside Ameti lepingupartneritest tervishoiuteenuse osutajatele, kes Kaitseressursside Ameti arsti saatekirja alusel pakuvad teenuseid kaitseväekohustuslastele ja neile, kes soovivad kaitseväekohustust võtta. Eestis on kokku ca 20 tervishoiuteenuse osutajat, kes on lepingupartneriks Kaitseressursside Ametile. Muudatuse tulemusel saab isikule terviseuuringuid teostav tervishoiuteenuse osutaja digisaatekirja pärida tervise infosüsteemist. Seega väheneb tervishoiuteenuse osutajate koormus pabersaatekirja administreerimisel. Lisaks ühtlustub kaitseväekohustuslase või kaitseväekohustust võtta sooviva isiku suunamise tööprotsess sarnaseks tavapärasele tervishoiuteenustele suunamise protsessiga.

Täiendav positiivne mõju inimesele seisneb selles, et elektroonse saatekirja olemasolul saab ta üleriigilise digiregistratuuri kaudu iseseisvalt broneerida vastuvõtuaega teenusele nii esmakordsel kui ka täiendaval suunamisel.

Muudatusega kaasneb positiivne mõju elu- ja looduskeskkonnale. Paberikandjal saatekirja asendamisel elektroonse saatekirjaga vähendatakse paberdokumendi väljastamisega ja säilitamisega seotud kulusid.

Mõju muudele valdkondadele või ebasoovitavaid mõjusid ei kaasne.

### **Andmekaitsealane mõjuhindang**

Muudatus tagab seaduslikkuse, õigluse ja läbipaistvuse põhimõtte (artikkel 5 lõige 1 punkt a) parema täitmise, andmetöötlus on selgem kõikidele osapooltele, sealhulgas andmesubjektidele.

Saatekirjade puhul muutub peamiselt nende vormistamise ja edastamise viis: paberikandjal saatekirjad asendatakse digitaalsete saatekirjadega, mis koostatakse kaitseväekohustuslaste registris ja edastatakse selle kaudu tervise infosüsteemi. Kaitseväekohustuslase ja kaitseväekohustust võtta sooviva isiku terviseseisundit hindav arst edastab täna ambulatoorse epikriisiga tervise infosüsteemi isiku diagnoosi ja terviseseisundit kirjeldavaid andmeid. Elektroonse saatekirja vormistamisel ja andmeedastusel järgib arst täna tavapraktikas oma igapäevatoos eriliiki isikuandmete töötlemisel asjakohaseid andmekaitse- ja infoturbe nõudeid. Seega ei tõusetu saatekirjadega täiendavaid riske.

Digisaatekirja tagab pigem parema andmeturbe. Selle abil saab vähendada ohtu, et terviseandmed satuvad võõraste isikute kätte näiteks olukorras, kus isik juhtub paberikandjal dokumendi kaotama. Digisaatekirjaga on isikule tagatud õigus saada teada teda käsitlevate isikuandmete töötlustest, saades neile otsejuurdepääsu tervise infosüsteemis. Isik saab tervise infosüsteemi veebikeskkonna vahendusel nende andmetega tutvuda ning saada teavet, temaga seotud andmete töötlemisest. Digisaatekirjade kohta teostatud andmepäringute kohta säilitatakse logi tervise infosüsteemis.

Andmete töötlemisele kohalduvad kõik infosüsteemile sätestatud turvanõuded, mistõttu on ohud olemasolevate meetmetega maandatud. Ohtude analüüsil lähtutakse olukorrast, kus Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskuse poolt hallatav tervise infosüsteem on turvatud analoogselt teiste meditsiinis kasutusel olevate andmekogudega.

## **5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud**

Määruse rakendamisega on seotud kaitseväekohustuslaste registri IT-arenduskulu seoses digisaatekirjade koostamise ja tervise infosüsteemi edastamise jaoks vajalike arendustöödega. Arendus töötatakse välja printsiibil, mis põhineb tervise infosüsteemis kasutusel oleval saatekirja standardil. Eeldatav kulu selleks on planeeritud Kaitseväe küberväejuhatuse 2024.aasta eelarvest summas 35000 eurot. TEHIK tagab liidestuse kaitseväekohustuslaste registri ja tervise infosüsteemi vahel, mille kulu on asutuse 2024.aasta eelarves arvestatud.

## **6. Määruse jõustumine**

Määrus jõustub üldises korras.

## **7. Määruse kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon**

Eelnõu saadetakse kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile, Kaitseministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Kaitseressursside Ametile, Kaitseväele, Andmekaitse Inspeksioonile, Tervisekassale ja Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele ja Eesti Arstide Liidule.